

SELF-EVALUATION IN EUROPEAN SCHOOLS. A STORY OF CHANGE

Jana Vašťatková

McBeath, J., Schratz, M., Meuret, D., Jokobsen, L. *Self-evaluation in European Schools. A story of change*. London : Routledge Falmer, 2000. 202 s. ISBN 0-415-213014-4.

Nebývá obvyklé psát recenzi na knihu, která dosud nebyla přeložena do českého jazyka. Přesto bych chtěla napsat pár řádek o publikaci *Self-evaluation in European Schools*, tj. *Autoevaluace v evropských školách. Příběh změny*. Téma autoevaluace je velmi aktuální, často diskutované a je jedním ze základních pilířů změn, které probíhají v současném českém školství. Proto jazykově zdatnějším – angličtinu ovládajícím - čtenářům vřele doporučuji vypůjčit si tuto knihu (např. pomocí mezi-knihovni výpůjčky), která je nepochybně obohatí.

Kniha se dá v obecné rovině rozdělit do dvou částí. V té první je čtenář seznámen s hlavními aktéry změn – se Serenou, žákyní jedné běžné školy, s její matkou, s jejím učitelem a Ursulou, jenž vystupuje jako „critical friend“ (kritický přítel, který na školu přichází z vnějšku, je odborně připraven a ve spolupráci s ředitelkou pomáhá zavádět autoevaluaci do praxe celé školy). Čtenář má možnost ve třech kapitolách nahlédnout do jejich myšlení a zvyklostí před a v průběhu implementace změn, poznat jejich obavy či pochopit náročnost jejich úspěchu. Kniha však nepřibližuje proces řízení změn jen u výše zmíněných jednotlivců, ale i u ostatních členů sboru, v podstatě u celé školy, která se zapojila do mezinárodního projektu SEP (Self-Evaluation Project). Projektu se účastnilo 18 zemí a škola tak získala potřebné materiály, návody, rady, jak překonávat obtíže a jak získat co největší užitek ze zavedení autoevaluace. Fakt, že se v první fázi projektu autoevaluace z původně nabízených pěti oblastí zaměřila jen na tři (kvalita učení a učení se; čas jako možný zdroj pro učení a učení se; vztahy mezi školou a rodinou), svědčí o možnosti přizpůsobit si náplň celého procesu změny potřebám dané školy. Postupně si vypracovala svůj SEP (Self-Evaluation Profile). Díky projektu získali vybraní žáci a učitelé možnost vycestovat na setkání se školami z jiných států a porovnat tak své zkušenosti a názory. Za velmi přínosnou zde v této části knihy považuji kapitoly „S profesorem u kávy“ a „Opakovaná návštěva profesora“, ve kterých je při dialogu Sereny a jiných žáků s významnými profesory z různých zemí detailně vysvětlován význam a přínos nejen autoevaluace, ale také efektivního působení školy apod. Právě nutnost odpovídat na dětsky kladené otázky s sebou přináší velké oživení v podobě používání příhodných analogií a vlastních zkušeností.

Druhá část knihy je koncipována méně beletristicky, přesto však velmi čtivě. Dozvíme se v ní nejen teoretické základy procesu autoevaluace, ale i praktické metody a návody, jak ji zavést. V deváté kapitole je zdůrazněna „Síla tří“, neboli nutnost využívat poznatky a zkušenosti ze tří různých zdrojů – od žáků, učitelů a rodičů pro úspěšnost celého procesu. Kapitola desátá se podrobně věnuje vypracování autoevaluačního profilu školy (SEP), který má čtyři hlavní oblasti – 1. Výsledky; 2. Procesy na úrovni třídy; 3. Procesy na úrovni školy; 4. Vztahy s okolím. U všech jsou uvedeny určité podoblasti spolu s indikátory a také otázky, které mají napomoci správnému pochopení jednotlivých oblastí. Za skutečně kvalitně zpracovanou považuji kapitolu jedenáctou „Metody autoevaluace“, ve které jsou uvedeny jednotlivé metody, které lze využívat. U každé z nich je uveden způsob užití a oblast, ve které ji nejlépe využít, na druhé straně ale nejsou ani opomenuta možná úskalí jednotlivých postupů a nástrojů. Samostatná kapitola je věnována práci „critical friend“, která jen podtrhuje nutnost jeho/její kvalifikované práce. Závěrečné kapitoly knihy jsou věnovány popisu zavádění autoevaluace ve školách (jsou uvedeny také případové studie některých škol) a zejména změnám, jenž s sebou přinesly.

Závěrem mohu konstatovat, že tato kniha ve svých 14 kapitolách, jenž obsahují přehledné tabulky, pomocné nákresy a autentické fotografie, přináší tolik potřebné informace a detaily o procesu autoevaluace, které dosud na českém knižním trhu chybí. Celkově knihu hodnotím jako velmi pozitivní a přínosnou, mohu ji doporučit jako základní studijní materiál nejen pro ředitele škol, ale také pro všechny odborníky, kteří se ve své praxi setkávají s problematikou evaluace, autoevaluace škol. Bohužel je k dostání jen v jazyce anglickém, její překlad do českého jazyka by však nepochybně pomohl mnoha lidem; proto, kdyby se některé vydavatelství rozhodlo tak učinit, velmi ráda budu při překladu nápomocna. Kontaktní adresa: vastatko@seznam.cz